OUD-LIMBURGSE
SCHUTTERSFEDERATIE

Normenboek

Optochtwedstrijden
Belgische Exercitie

Voorwoord

Oud-Limburgse Schuttersfederatie

In dit normenboek zijn de wedstrijdnomen opgenomen voor de optochtwedstrijden Belgische Exercitie tijdens het OLS-feest.

De Normencommissie heeft ervoor gekozen om vanaf 2026 de normenboeken te splitsen in terreinwedstrijden en optochtwedstrijden. Daarnaast is er een speciaal normenboek gemaakt voor de jeugdwedstrijden op het terrein en een fotoboek.

De normenboeken zijn geschreven in de mannelijke vorm, maar gelden voor zowel mannen als vrouwen.

De OLS federatie beschikt over onderstaande boeken:

- **Normenboek terreinwedstrijden Alle Exercitievormen.**
- **Normenboek terreinwedstrijden Jeugd.**
- **Normenboek optochtwedstrijden Nieuwe Exercitie.**
- **Normenboek optochtwedstrijden Oude Exercitie.**
- **Normenboek optochtwedstrijden Gilde Exercitie.**
- **Normenboek optochtwedstrijden Belgische Exercitie.**
- **Fotoboek**

Alle downloads van de normenboeken zijn te vinden op de website Downloads - OLS Federatie.

In deze uitgave zijn wijzigingen of aanpassingen opgenomen zoals besloten in de algemene ledenvergadering van 7 maart 2026 alsmede een aantal tekstuele wijzigingen/aanpassingen.

Vragen over of voorstellen tot wijziging van de normen door verenigingen en/of juryleden, kunnen schriftelijk of per e-mail ingediend worden bij het secretariaat van de Normencommissie via:

normencommissie@olsfederatie.com

Versiebeheer

VERSIE	DATUM	WIE	OMSCHRIJVING WIJZIGING
Versie 1.0	2007	OLS-bestuur	
Versie 1.1	2009	OLS-bestuur	Wijziging hoofdstuk 4.1 en 4.2
Versie 1.2	2009	OLS-bestuur	Wijziging hoofdstuk 3.3 artikel 2 en 7 Hoofdstuk 4.1art. 12en 4.2 art.11, Toevoeging ongepoetst zilver Hoofdstuk 2.1 art.6 Hoofdstuk 2.4 art. 6
Versie 1.3	2010	OLS-bestuur	Toevoeging opstelling kleine schutterijen in de Nieuwe Exercitie en samenstelling Normencommissie
Versie 1.4	2013	OLS-bestuur	Wijzigingen ALV 2 maart 2013
Versie 1.5	2014	OLS-bestuur	Wijzigingen ALV 8 maart 2014
Versie 1.6	2015	OLS-bestuur	Wijzigingen ALV 7 maart 2015
Versie 1.7	2015	OLS-bestuur	Wijzigingen ALV 3 oktober 2015
Versie 1.8	2016	OLS-bestuur	Wijzigingen ALV 5 maart 2015
Versie 1.9	2017	OLS-bestuur	Wijzigingen ALV 4 maart 2017
Versie 1.10	2018	OLS-bestuur	Wijzigingen ALV 6 oktober 2018
Versie 1.11	2020	OLS-bestuur	Wijzigingen ALV 20 maart 2020
Versie 2.0	2026	OLS-bestuur	Wijzigingen ALV 7 maart 2026

©2026 OLS Normencommissie

Inhoud

0.1 Doel van de normen 5
0.2 Praktische aanwijzingen wedstrijden tijdens de optocht 6
0.3 Opstelling met drieën in flankcolonne, defilé rechts 8
0.4 Opstelling met drieën in flankcolonne, defilé links 9
0.5 Samengestelde verenigingen 11
1.0 Wedstrijden te beoordelen tijdens de optocht 14
1.01 Beste houding optocht 14
1.02 Mooiste geheel 15
1.03 Beste defilé 17
1.04 Beste tambour-maître 19
1.05 Beste commandant 20
1.06 Beste vaandeldrager 21
1.07 Beste bordjesdrager 22
1.08 Beste standaardruiter 23
1.09 Vendelen in de optocht 24
1.10 Majorettepelotons tijdens het defilé 25
2.0 Bijlagen 27
2.01 Draaghouding sabel 27
2.02 Het groeten met de sabel 28
2.03 Maken van een ronde bocht 29
2.04 Indeling volgens exercitie reglement 30
2.05 Schema evenwichtige samenstelling 31
2.06 Batons, overige attributen en correcte uitvoering batonsaluut 32

©2026 OLS Normencommissie

0.1 Doel van de normen

Wedstrijdnormen optocht Belgische Exercitie voor het Oud-Limburgs Schuttersfeest.
(en eventueel de Bondsfeesten).

Het doel van de normen is, de voorwaarden te scheppen voor een zo reëel en objectief mogelijke beoordeling van de verenigingen en de individuele deelnemers aan de zogenaamde overige wedstrijden (behalve muziekwedstrijden) tijdens het OLS feest en eventueel de Bondsfeesten.

Het doel is daarom tweeledig:

- Als handleiding voor de verenigingen en individuele deelnemers.
- Als handleiding voor de juryleden.

1. Als richtlijn en handleiding **voor de verenigingen** en de **individuele deelnemers**.
   Iedere norm is onderverdeeld in rubrieken met gegevens waarop een jurylid haar/zijn beoordeling baseert.
   Om een goed resultaat te behalen, is het voor de verenigingen en de individuele deelnemers noodzakelijk, minimaal aan de beschreven normen te voldoen.

   Het is uiteraard niet mogelijk, om voor iedere norm alles tot in detail te omschrijven.
   Het zijn hoofdregels en ook als zodanig bedoeld.

   Dat echter ook wordt gelet op kleinere, niet omschreven details, bijvoorbeeld de uitmonstering op een uniform, kleine beschadigingen, goede verzorging, hygiëne enzovoort, ligt voor de hand.
   Het is dus zowel voor de verenigingen, als voor de individuele deelnemers, belangrijk om te zorgen dat alles tot in de puntjes verzorgd is en dat aan de gehele norm voldaan wordt.

2. Voor de beoordeling van de wedstrijden tijdens het OLS-feest is een groot aantal juryleden nodig. De jury wordt, onder supervisie van het federatiebestuur, door de Jurycommissie samengesteld uit personen die allen in bezit zijn van het door de OLS-federatie verstrekte jury-certificaat.

   Als regel wordt iedere wedstrijd beoordeeld door **twee juryleden**. Een gelijke benadering door de jury ten opzichte van de wedstrijden is noodzakelijk, om te voorkomen dat te grote puntenverschillen ontstaan. Dit wil echter niet zeggen dat de punten, door deze twee juryleden gegeven, gelijk moeten zijn. Een verschil in beoordeling is acceptabel, daar de plaats en het moment van beoordeling van de beide juryleden niet altijd hetzelfde is.
   Tijdens de optocht vindt er na het defilé geen beoordeling meer plaats.

©2026 OLS Normencommissie

0.2 Praktische aanwijzingen wedstrijden tijdens de optocht

Voor wedstrijden die tijdens de optocht beoordeeld worden, gelden de volgende algemene richtlijnen:

1. Iedere vereniging, die in aanmerking wenst te komen voor een beoordeling, geeft zich tijdig van tevoren bij het wedstrijdsecretariaat voor dit onderdeel op en neemt deel in volledig tenue'[1] (geen zomertenue).

2. Elke vereniging moet deelnemen met één koning voorzien van koningszilver, tenminste één vaandeldrager met vaandel en tenminste één tamboer met slaande trom.

3. Onderscheidingen en wedstrijdzilver en/of -medailles.
   Het dragen van onderscheidingen en/of wedstrijdzilver en/of -medailles maakt geen onderdeel uit van een van de beoordelingsrubrieken bij de diverse wedstrijden tijdens de optocht en hebben geen invloed op de beoordeling.

4. Keizer (keizerspaar) en koning (koningspaar) draaien als eerbewijs hun hoofd **in het defilé** op het moment van het bereiken van de autoriteiten in de richting van de keizer (keizerspaar) en koning (koningspaar) en groeten vervolgens met **een korte hoofdknik**.

5. Er is geen deelnemende vereniging, die een vaandel heeft uitgereikt gekregen door of namens ZM de Koning der Belgen. Het neigen van dit vaandel aan deze autoriteit is derhalve niet nader uitgewerkt bij het onderdeel ‘beste vaandeldrager’.

6. Het **vertrek** per vereniging bij aanvang van de optocht moet plaatsvinden op **eerste afroep** van de regelingscommissie. Indien een vereniging te laat vertrekt, kan dit tot gevolg hebben, dat ze uitgesloten wordt van de prijzen die tijdens de optocht behaald kunnen worden. Iedere vereniging dient het toegewezen optochtnummer duidelijk leesbaar mee te voeren en onder dit nummer in de optocht aanwezig te zijn. Indien er geen bordjesdrager aanwezig is met optochtnummer, dan moet het optochtnummer zichtbaar en duidelijk leesbaar zijn bij het voorste rot van de vereniging aan de defilé zijde. Als een vereniging hieraan niet voldoet kan ze niet beoordeeld worden. Is men door overmacht te laat dan dient dit, met opgaaf van redenen, aan de regelingscommissie te worden gemeld.

7. Tijdens de optocht dient een afstand van 40 meter tot 60 meter tussen de verenigingen te worden bewaard.

8. De wedstrijden tijdens de optocht worden beoordeeld in de categorie, te weten:
   Belgische exercitie gewapend: officieren en commandant dragen een sabel en manschappen een geweer.
   Belgische exercitie ongewapend: officieren, commandant hebben een sabel en de manschappen hebben geen wapen.

9. Van iedere schutterij die in aanmerking wenst te komen voor een beoordeling met goed resultaat in de onder 8 vermelde categorie: wordt verwacht dat geëxerceerd wordt volgens
   - Belgische **exercitie Drill G157,1988.**

10. Dit betekent dat de gehele schutterij (vanaf bordjesdrager tot en met de laatste/achterste persoon achter de manschappen) aan deze categorie met bijbehorende normen en reglementen dient te voldoen.

[1] Onder volledig tenue wordt verstaan: pantalon (broek), rok, tuniek (jas), hoofdbedekking, bijl (ook bij sappeur), mandje (zonder inhoud), tonnetje, geweer (ook bij sappeur), sabel, koningszilver, konings/keizersvogel.

©2026 OLS Normencommissie

11. Jeugdige worden in de optocht (mooiste geheel, beste houding optocht en beste defilé), niet in de beoordeling meegenomen. Anders gezegd: lopen zij niet in de pas of gericht in rot of gelid, dan mag dit geen minpunten opleveren voor de vereniging waartoe zij behoren. Ze lopen voor, tussen of achter het onderdeel dat zij uitbeelden.

12. Schutterijen die exerceren volgens dit reglement, marcheren altijd op drie gelederen.

13. Diverse beoordelingspunten eisen een exacte omschrijving. Deze omschrijvingen, overgenomen uit het exercitiereglement, zijn dan in de betreffende norm opgenomen.

14. Vendels worden gedragen over de rechterschouder met de knop in de palm van de hand. Het vendel mag hierbij de grond niet raken.

Exercitie vormen BE	**Ongewapend: officieren en commandant met sabel en manschappen zonder geweer.**	**Gewapend: officieren en commandant met sabel en manschappen met geweer.**
Ceremoniepas	V	V
Hoofd rechts/links	V	V
Opgestoken sabel		
Getrokken sabel	V	V
Militaire groet, met opgestoken sabel		
Sabelgroet 1e, 2e, 3e, en 4e beweging	V	V

©2026 OLS Normencommissie

0.3 Opstelling met drieën in flankcolonne, defilé rechts

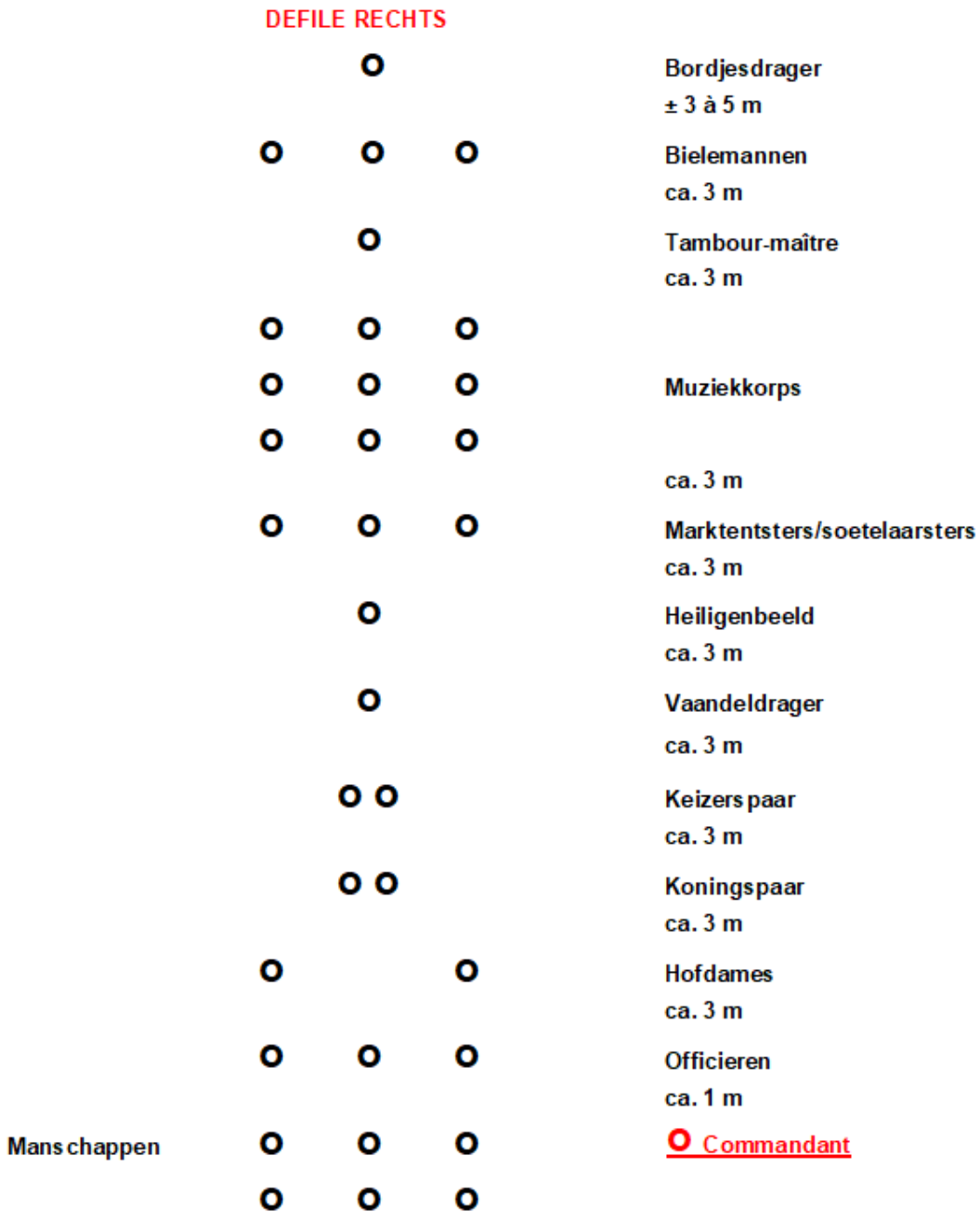

0.4 Opstelling met drieën in flankcolonne, defilé links

©2026 OLS Normencommissie

Toelichting

- De hoogste officieren (in rang) lopen op de binnenplaats.
- Tijdens het defilé bevindt de commandant zich aan de zijde van de autoriteiten, naast het voorste rot manschappen.
- Wanneer een onderdeel van de schutterij (één bieleman, één sappeur, één marktentster, één soetelaarster, één hofdame, één officier) bij de indeling en opstelling geen volledige rot kan vormen, dan vormt dit onderdeel een aparte groep. Zij lopen aan de zijde van het defilé, *2.04 Indeling volgens exercitie reglement*.
- Wanneer het muziekkorps van de schutterij bij haar indeling en opstelling geen volledige rotten kan vormen, dan mogen tamboers een aparte groep vormen. Ook de blazers mogen een apart groep vormen.
- Het staat de verenigingen vrij om het konings- of keizerspaar te escorteren. Zijn beiden binnen de vereniging voorhanden, ook dan staat het vrij om een of beide onderdelen te escorteren. Escorteren vindt plaats door subalterne officieren (2e luitenant, 1e luitenant en kapitein) en/of hoofdofficieren (majoor, luitenant-kolonel en kolonel).
- Jeugdige deelnemers in de optocht lopen in de opstelling van de schutterij voor, tussen of achter het onderdeel dat zij uitbeelden.

©2026 OLS Normencommissie

0.5 Samengestelde verenigingen

1. **Algemeen**

- De toevoeging van deze categorie in de wedstrijdnormen OLS-federatie is bedoeld om verenigingen, die door omstandigheden gecombineerd deelnemen aan de optocht, als één groep te kunnen beoordelen. Deze toevoegingen zijn van toepassing voor de exercitiecategorieën:
  - Oude exercitie.
  - Nieuwe exercitie: gewapend en ongewapend.
  - Belgische exercitie.
  - Gilde exercitie.
- De verenigingen worden in één en dezelfde exercitiecategorie beoordeeld. Het betreffende exercitiereglement is hierbij van kracht.
- Gelet op de wijze van de optochtloting ontvangen beide verenigingen een optochtnummer. Tijdens de optocht lopen de gezamenlijke verenigingen onder het nummer van de schutterij die bij de loting het laagste nummer heeft gekregen.

2. **Tenaamstelling**

- Verenigingen, die gezamenlijk deelnemen aan de optocht, lopen onder de combinatienaam van allebei de schutterijen mee in de optocht.
- Bij deelname aan groeps- en/of individuele wedstrijden op het terrein wordt onder de eigen verenigingsnaam deelgenomen.

3. **Groepsbeoordeling**

- De gezamenlijke groep neemt als één schuttersgroep deel aan de optocht. Zij nemen deel aan de optocht met het laagste nummer dat tijdens de loting door beide verenigingen is verkregen.
- De groepsbeoordelingen (mooiste geheel, beste houding optocht en beste defilé), vinden plaats als ware het één vereniging.

4. **Beste Houding Optocht en Beste Defilé**

- De uitvoering van de exercitiehandelingen door de groep met betrekking tot houding, discipline, gerichtheid, onderlinge afstanden, etc. is bij deze wedstrijden leidend.
- Bij de wedstrijden “Beste houding optocht” en “Beste defilé” is het dragen van verschillende uniformen binnen de samengestelde groep niet van invloed op de beoordeling.

5. **Mooiste Geheel**

- Het is een verplichting van de verenigingen om zo goed mogelijk te werken aan een mooi geheel. Het heeft de voorkeur om de rotten zoveel als mogelijk te vullen met dezelfde uniformen.
- Bij het muziekkorps is de muzikale indeling bepalend hoe de rijen gevuld worden. Slagwerkers vormen een blok, waarbij kleine trom zoveel mogelijk bij elkaar wordt geplaatst, groot slagwerk idem.
  Ook de blaasmuzikanten vormen een blok, waarbij de instrumenten uit dezelfde sectie zoveel mogelijk bij elkaar worden geplaatst (het gedragen uniform doet niet ter zake).
- De samengestelde vereniging loopt tijdens de optocht in de opstelling conform het betreffende exercitiereglement.
- Bij de marketentsters/soetelaarster en manschappen betekent dit dat bijvoorbeeld het voorste rot volledig met mensen van de ene vereniging is gevuld en het achterste rot van de andere vereniging. In een van de overige rotten kan een samengestelde rot gevormd worden. Strekking is om zoveel mogelijk dezelfde uniformen in één rot te plaatsen (voor zover mogelijk). Dit is feitelijk een algemeen uitgangspunt.

©2026 OLS Normencommissie

6. Beste Bordjesdrager

- Er wordt gebruik gemaakt van één bordje dat gedragen wordt door een of twee personen, het bordje bevat de naam van de vereniging die het laagste nummer heeft geloot.
- De bordjesdrager(s) word(t)en) alleen beoordeeld als een uniform wordt gedragen van de schutterij waarvan men deel uitmaakt; wordt hieraan niet voldaan, dan volgt geen beoordeling.
- Wordt het bordje door twee personen gedragen dan behoeven deze niet van een en dezelfde vereniging te zijn.
- De beoordeling vindt plaats tijdens het defilé.

7. Beste Tambour-maître

- Vóór het muziekkorps wordt er gebruik gemaakt van 1 tambour-maître, deze wordt tijdens de optocht beoordeeld, het resultaat telt ook hier (ongeacht het uniform) voor de gezamenlijk vereniging(en).
- Indien beide verenigingen een tambour-maître hebben, moeten zij onderling bepalen wie de eerste en wie de reserve (tweede) tambour-maître wordt.
- De tambour-maîtres lopen achter elkaar op 3 meter afstand. Slechts de voorste tambour-maître wordt beoordeeld.
- Het staat de deelnemende groep vrij om de tweede tambour-maître ook in te delen in de optocht:
  - De positie van de tweede tambour-maître is achter het achterste rot van het muziekkorps aan de zijde van het defilé (als achterste rot gesloten is).
  - Hij/zij mag ook een open plaats in het muziekkorps opvullen, deze is dan altijd in de achterste rij aan de zijde van het defilé (als dit rot niet gesloten is).
- De tambour-maîtrestok / mace / sergeant-majoor stok wordt door de reserve (tweede) tambour-maître te allen tijde horizontaal onder de linkerarm stilgehouden. Tijdens het defilé wordt de militaire groet gebracht aan de autoriteiten (begint en eindigt het defilé op eigen initiatief).

8. Beste Vaandeldragers

- De vaandels van de samengestelde vereniging lopen achter ‘elkaar’ met tussenkomst van konings-/keizerspaar. Slechts de voorste vaandeldrager wordt beoordeeld.
- Beoordeling vindt plaats bij het defilé.
- Bij de beoordeling weegt de uitvoering van het betreffende exercitiereglement of van technische punten uit de normen, het zwaarst.
- Vaandel en uniform van de vaandeldrager zijn bijzaak en worden niet in de beoordeling meegenomen.
- Beide vaandeldragers brengen het eerbewijs aan de autoriteiten, het vaandeldoek mag hierbij niet de grond raken.
- Alle overige vlaggen, die worden meegevoerd, blijven rechtstandig.

9. Mooiste keizer(spaar) en koning(spaar)

- Deze paren lopen achter hun eigen vaandel op de afstanden zoals in Normen zijn vermeld.
- Indien aanwezig is een keizer de hoogste in rang, hij of zij loopt daarmee als eerste achter zijn eigen vaandel, daarna volgt het koningspaar van de betreffende vereniging.
- Een keizer hoeft niet op basis van zijn waardigheid als eerste vereniging te lopen. Deze vloeit voort uit de gezamenlijke keuze welk vaandel vooroploopt.

10. Beste Commandant

- Er is slechts één commandant die tijdens de optocht naast de groep loopt en het commando voert, deze persoon wordt beoordeeld en telt voor de gezamenlijk vereniging, ongeacht het uniform dat gedragen wordt.
- Positie van de eerste commandant is naast het voorste rot van de manschappen.

11. Opstelling samengestelde vereniging in FLANKCOLONNE.

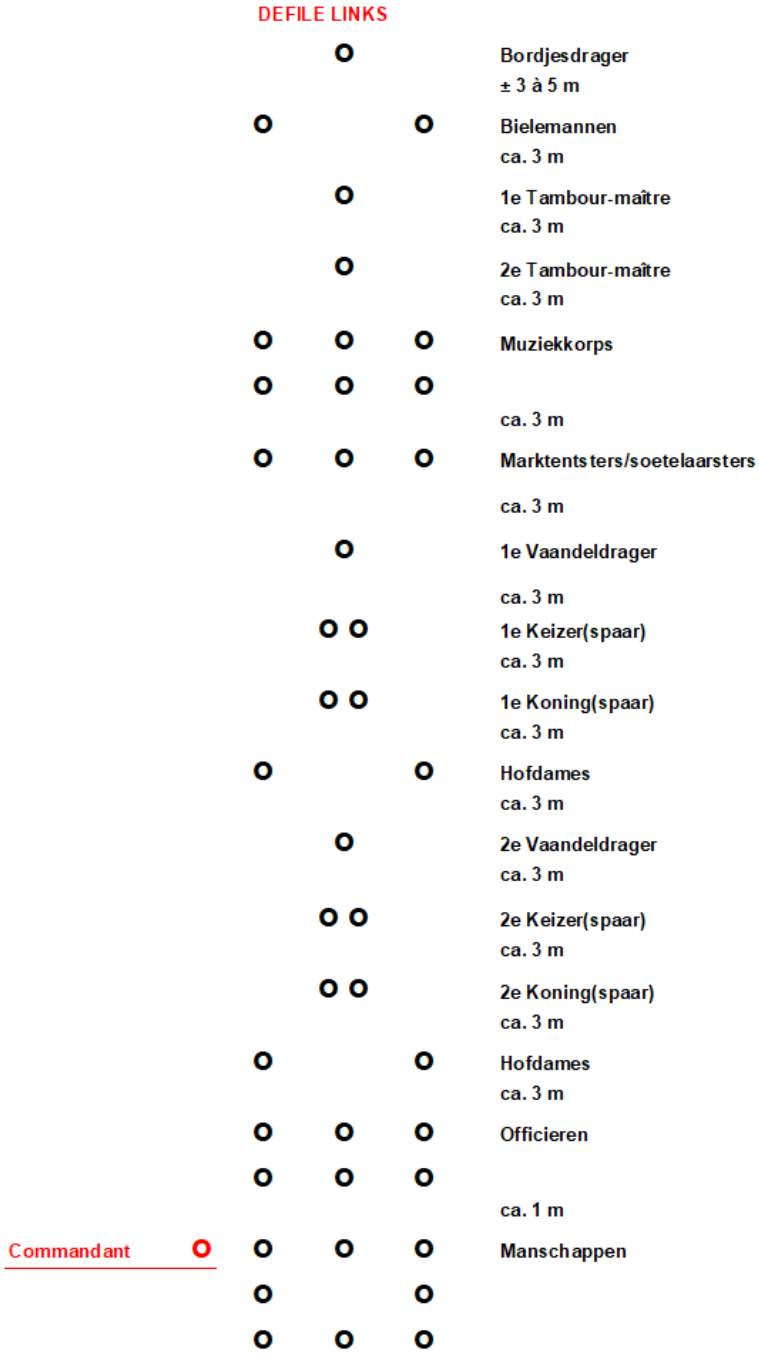

©2026 OLS Normencommissie

1.0 Wedstrijden te beoordelen tijdens de optocht

1.01 Beste houding optocht

Toelichting

- Beoordeling vindt plaats op twee plaatsen **tijdens de optocht, vóór het defilé**.
- Bij de beoordeling weegt de uitvoering van het exercitiereglement, of van technische punten die in de normen genoemd worden, het zwaarst.
- Grootte, samenstelling en uniformering van de schutterij zijn bijzaak en mogen niet in de beoordeling worden meegenomen.
- Jeugdige deelnemers in de optocht lopen in de opstelling van de schutterij voor, tussen of achter het onderdeel dat zij uitbeelden.

Beoordelingspunten

1. **Gerichtheid**

- In de rotten, in de gelederen, tussen de diverse onderdelen van de schutterij, muziekkorps, marketentsters/soetelaarsters, officieren en manschappen.
- Gerichtheid, d.w.z. in lijn blijven tijdens de mars, zowel op rechte stukken, alsook in flauwe en of haakse bochten van de weg.

Tijdens de optocht kan van richting worden veranderd:
Door middel van het maken van een ronde bocht, zie *2.03 Maken van een ronde bocht.*

2. **Afstanden**

- Tussen de rotten en de gelederen conform exercitie voorschriften **Belgische exercitie Drill G157, 1988.**
- Tussen de diverse onderdelen van de schutterij conform:
  - *0.3 Opstelling met drieën in flankcolonne, defilé rechts*
  - *0.4 Opstelling met drieën in flankcolonne, defilé links*
  - *0.5 Samengestelde verenigingen*

.

3. **Mars - tempo – uitvoering**

- Volgens exercitie voorschrift **Belgische exercitie Drill G157,1988**.
- Er dient, als richtlijn, met passen, overeenkomstig de lengte en in de tijdmaat van de gewone pas (lengte 75 cm, 116 per minuut) te worden gemarcheerd. De paslengte wordt in de beoordeling niet meegenomen.

4. **Draagwijze wapens**

Draaghouding sabel

- De draaghouding van de sabel is beschreven zie, *2.01 Draaghouding sabel*.

Draaghouding geweer

- Het wapen is plat op de linkerschouder geplaatst, met de spangreep naar boven.
- De linkerhand omvat de voet van de kolf, de duim links, de eerste twee leden van de overige vingers op het plat van de kolf.
- De linker elleboog is tegen het lichaam gedrukt; de linker onderarm is horizontaal.
- De loop is loodrecht op de lijn van de schouders.

5. **Houding manschappen tijdens het marcheren**

- Er wordt streng gelet op het stipt reageren op gegeven bevelen, op rondkijken, kauwgum gebruik en praten.

6. **Algemene houding en indruk**

- De algemene indruk wordt bepaald door het totale beeld van uitvoering.

©2026 OLS Normencommissie

1.02 Mooiste geheel

Toelichting

- Beoordeling vindt plaats op twee plaatsen tijdens de optocht, voor het defilé.
- Tussen de diverse onderdelen van de schutterij, muziekkorps, marketentsters/soetelaarsters, officieren, gewapende of ongewapende leden, dient een bepaalde evenwichtigheid van de bezetting van deze onderdelen te bestaan.
- Het aspect, aanzicht van de schutterij mag niet verloren gaan door bijvoorbeeld een zeer groot muziekkorps, gevolgd door enkele officieren en gewapende of ongewapende leden.
- Ook een kleine schutterij kan **een evenwichtige samenstelling** hebben en daardoor bijdragen aan een mooi geheel, zie *2.05 Schema evenwichtige samenstelling.*
- Jeugdige deelnemers in de optocht lopen in de opstelling van de schutterij voor, tussen of achter het onderdeel dat zij uitbeelden.

Bij de beoordeling ligt de nadruk op een evenwichtige samenstelling, kleurcombinatie, uniformering en uitrusting.

De uitvoering van de exercitie is niet van belang en mag daarom niet in de beoordeling worden meegenomen.

Ter bevordering en stimulering van de jeugd als lid van een schutterij worden toegestaan:

- Jeugdige bielemannen.
- Jeugdige sappeur(s).
- Jeugdige tambour-maître.
- Jeugdige vlaggendrager(s).
- Jeugdige marketentster(s)
- Jeugdige soetelaarster(s).
- Jeugdige hofdame(s).
- Jeugdige hospitaalsoldaat.

Zij worden echter tijdens de optocht bij deze wedstrijd niet in de beoordeling meegenomen

Het deelnemen door een lid van de schutterij in een rolstoel of scootmobiel is toegestaan. Bij de beoordeling wordt dit aspect buiten beschouwing gelaten; hiervoor worden derhalve geen punten in mindering gebracht.

Vreemde elementen in de schutterijen moeten worden geweerd. Hieronder worden onder meer verstaan:

- Clowneske elementen.
- Muziekgezelschappen, zoals joekskapellen e.d.
- Reclame.

Als dergelijke elementen **wel meedoen**, worden zij als **minpunten** aangemerkt.

Indien de nationale en/of provinciale vlag word(t)(en) meegedragen dien(t)(en) de vlag(gen) de juiste afmetingen te hebben: verhouding hoogte: lengte is 2 : 3. De nationale en provinciale vlag zijn de enige vlaggen die mogen worden meegedragen, door volwassenen. De provinciale vlag mag NOOIT groter zijn dan de nationale vlag. De nationale en/of provinciale vlag dient vóór het verenigings-vaandel, standaard of drapeau te worden meegevoerd.
Andere dan de hiervoor genoemde vlaggen zijn derhalve niet toegestaan.

Jeugdleden die afwijkende vlaggen dragen mogen meelopen in de optocht.

Ze kunnen op twee manieren tijdens de optocht worden meegevoerd:

- Achter elkaar en wel op die afstand dat de vlaggen elkaar niet kunnen raken, met dien verstande dat de nationale vlag vóór de provinciale vlag gaat.
- Naast elkaar, waarbij de belangrijkste (=nationale) vlag aan die zijde van het defilé.

©2026 OLS Normencommissie

Dus de opstelling is hier dan als volgt:

- De nationale vlag aan de zijde van het defilé.
- Daarnaast de provinciale vlag.
- In het midden achter deze vlaggen wordt het verenigingsvaandel, standaard of drapeau opgesteld. (Dus in een driehoek, met de punt naar achteren gericht).

Tijdens het defilé mag alleen het verenigingsvaandel, standaard of drapeau nijgen.

Beoordelingspunten

1. **Uniformiteit van het geheel**

- Uniformiteit in kleding en uitrusting tussen de diverse onderdelen van de schutterij.
- Kleurafstemming van de uniformen voor zover niet reeds historisch voorgeschreven.
- Uniformiteit van schoeisel, sokken of kousen, anklets en/of slobkousen.
- Staat van onderhoud van de uniformen, wapens, instrumenten e.d.

2. **Algehele samenstelling**
   Verhouding tussen het aantal leden van de onderdelen der schutterij.

- Muziekkorps.
- Marketentster(s) of soetelaarster(s).
- Officierengroep.
- Gewapende of ongewapende manschappen.

3. **Algemene houding en indruk**

- De algemene indruk wordt bepaald door het totale beeld van schutterij.

©2026 OLS Normencommissie

1.03 Beste defilé

Toelichting

- Beoordeling vindt plaats tijdens het defilé.
- Bij de beoordeling weegt de uitvoering van het exercitiereglement, of van technische punten die in de normen genoemd worden, het zwaarst.
- Grootte, samenstelling en uniformering van de schutterij zijn bijzaak en mogen niet in de beoordeling worden meegenomen.

Beoordelingspunten

1. **Gerichtheid**

- In de rotten, gelederen en tussen de diverse onderdelen van de schutterij, muziekkorps, marketentsters/soetelaarsters, officieren en manschappen.
- Gerichtheid, d.w.z. in lijn blijven tijdens de mars.
- In de rotten (zijwaarts/breedte) en in de gelederen (achter elkaar/lengterichting).

2. **Afstanden**

- Tussen de rotten en de gelederen conform **Belgische exercitie Drill G157, 1988**.
- Tussen de diverse onderdelen van de schutterij

3. **Begin en einde defilé.**

- Begin en einde wordt met een witte streep op het wegdek aangegeven.
- Het commando **"Ceremoniepas = mars"** wordt **vóór** de beginstreep gegeven**.**
- Als eerbewijs **wenden** de leden van de schutterij op commando "**Het hoofd"** in de richting van de autoriteiten.
- Het commando "**Hoofd naar rechts (links) - - - rechts (links)"/*"hoofd - - - rechts (links)"*** wordt zodanig gegeven, dat dit laatste commando door het voorste rot **vlak vóór** de beginstreep is uitgevoerd.
- Het commando "**Hoofd - - - fiks"/*"hoofd - - - front"*** wordt op een zodanig moment gegeven dat het achterste rot, **vlak ná** de eindstreep, het hoofd in front brengt; (In de praktijk niet uitvoerbaar bij kleine schutterijen.)
- Hierna volgt het commando **"Gewone pas = mars".**
- Bieleman(nen), sappeur(s), vaandeldrager en tambour-maître (TM), beginnen en eindigen het defilé op eigen initiatief, voordat zij bij de beginstreep van het defilé aankomen of nadat zij de eindstreep van het defilé zijn gepasseerd.
- De tambour-maître brengt het eerbewijs met de TM-stok, zoals omschreven *1.04 Beste tambour-maître*.
- De vaandeldrager brengt het eerbewijs met het vaandel zoals omschreven *1.06 Beste vaandeldrager*.
- Tijdens het defilé mag alleen het verenigingsvaandel, standaard of drapeau nijgen.
- De commandant brengt het eerbewijs met de sabel, zoals omschreven *1.05 Beste commandant*.

4. **Ceremoniepas**

- De **bordjesdrager(s)**, leden van het **muziekkorpsen**, **TM, vaandeldrager, vlaggendrager(s) marketentsters/soetelaarsters** en **hofdames** voeren **géén ceremoniepas** uit.
- **Keizer** (keizerspaar), **koning** (koningspaar) voeren **géén ceremoniepas** uit.
- Bieleman(nen), sappeur(s) voeren de ceremoniepas uit op de wijze zoals die door de schutterij wordt uitgevoerd; zij maken hierbij **geen hoofd-rechts (links)** beweging.
- Schutterijen maken **altijd** een ceremoniepas.
- Een officier van een ongewapende schutterij marcheert met een getrokken sabel en groet dan vervolgens op de wijze als is voorgeschreven bij *2.02 Het groeten met de sabel*.

Uitvoering van de ceremoniepas:

- Tempo 116 passen per minuut.
- **Cermoniepas = mars** als de rechtervoet de grond raakt, nadat de linkervoet op de grond is gekomen, de arm op koppelhoogte overgegaan in de ceremoniepas. Men markeert de pas met de hielen.
- De armen worden gestrekt, men zwaait tot op schouderhoogte naar voor en zoveel mogelijk naar achteren.
- De vuisten zijn gesloten, de duimen naar boven en naar voor gericht.

5. Het groeten met de sabel

- Conform *2.02 Het groeten met de sabel*.

6. Houding hoofd

- Bordjesdrager, bieleman(nen), sappeur(s), leden van het muziekkorps, tambour-maître, marketentster(s), soetelaarster(s), hofdames, vaandeldrager en rechter-/linker gids aan zijde defilé, draaien het hoofd **niet**.
- Keizer (keizerspaar) en koning (koningspaar) draaien als eerbewijs hun hoofd **in het defilé** op het moment van het bereiken van de autoriteiten in de richting van de keizer (keizerspaar) en koning (koningspaar) en groeten vervolgens met **een korte hoofdknik**.
- Schutterijen voeren de handelingen uit conform de **Belgische exercitie DRILL 157 1988.**
- Deze bewegingen vrij, los en ongedwongen uitvoeren, zonder de schouders te draaien of het hoofd voor, dan wel achterover te buigen.

7. Tambour-maître

- Zoals is beschreven zie, *1.04 Beste tambour-maître*.

8. Commandant

- Zoals is beschreven zie, *1.05 Beste commandant*.

9. Vaandel-, standaard- of drapeau-exercitie

- Zoals is beschreven zie, *1.06 Beste vaandeldrager.*

10. Algemene houding en indruk

- Wordt bepaald door een exacte uitvoering van het exercitiereglement en deze normen.

1.04 Beste tambour-maître

Toelichting

- De tambour-maître (TM) wordt beoordeeld tijdens het defilé.

Beoordelingspunten

1. **Begin en einde defilé**

- De **tambour-maître** (TM) begint het defilé op eigen initiatief **vlak vóór** de beginstreep en eindigt het defilé **vlak ná** het verlaten van de eindstreep en brengt het eerbewijs met de TM-stok terwijl het hoofd naar voren blijft gericht.

2. **Omschrijving van de attentiehouding (AH)**

- De TM-stok wordt met gestrekte rechterarm in verticale bovengreep omvat en bevindt zich daarbij rechts van het lichaam.
- De bol van de TM-stok is nu ter hoogte van het rechterbovenbeen, terwijl de TM-stok tegen het rechtersleutelbeen rust.
- De gebogen linkerarm met horizontale onderarm, steunt met de hand de TM-stok op borsthoogte op het moment dat deze tegen het lichaam komt.
- De vingers van de linkerhand zijn hierbij gestrekt en aaneengesloten in het verlengde van de onderarm.
- De AH duurt in principe slechts twee passen of zoveel langer als in voorkomend geval voorgeschreven dan wel strikt noodzakelijk, ten dienste van de duidelijkheid.

3. **Uitvoering eerbewijs met de TM-stok**

- Vanuit de **AH** wordt de TM.-stok, **als de linkervoet op de grond komt**, in het midden **voor het lichaam** gebracht.
- De punt van de TM-stok bevindt zich hierbij vlak boven de grond.
- De rechter bovenarm blijft hierbij aangesloten aan en langs het lichaam.
- De rechterduim rust op de TM-stok, richting punt wijzende.
- De linkerarm wordt gestrekt langs het lichaam gebracht en gehouden
- Draagt de TM een sabel, dan wordt de schede met de linkerhand vastgehouden, overeenkomstig het exercitiereglement.
- Wordt er geen sabel, dan de linkerarm tegen het lichaam gedrukt, de hand is gebald tot vuist met de duim naar voren en naar beneden gericht.
- De TM maakt **géén hoofd-rechts of links** beweging.
- Deze defileerhouding wordt beëindigd door bij het op de grond komen van de linkervoet de TM-stok terug te brengen in de **AH**.

4. **Algemene houding en indruk**

- De algehele houding dient gezag en overwicht uit te stralen.
- De TM moet een correcte uitvoering van de exercitie laten zien.

©2026 OLS Normencommissie

1.05 Beste commandant

Toelichting

- Beoordeling is gebaseerd op de technische uitvoering van de **Belgische exercitie G157 DRILL 1988.**
- Beoordeling vindt plaats bij het begin, tijdens en bij het einde van het defilé.

Beoordelingspunten

1. **Plaats van de commandant**

- Deze loopt naast het voorste rot van de manschappen, aan de zijde van het defilé.

2. **Commando's**

- Conform **Belgische exercitie G157 DRILL 1988**.
- Commando's dienen correct te zijn: het juiste verwittiginsbevel gevolgd door het juiste uitvoeringsbevel.
- Het uitvoeringsbevel wordt gegeven op het ogenblik dat de rechtervoet de grond raakt.
- Een rusttijd van drie "tijden" (passen) moet worden nageleefd tussen het verwittigingsbevel en uitvoeringsbevel.
- Een rusttijd van drie "tijden" moet worden nageleefd tussen het uitvoeringsbevel en het volgende commando.

3. **Sabelexercitie**

- Groeten met de sabel tijden het defilé is beschreven, zie *2.02 Het groeten met de sabel*.

4. **Volgorde commando's en sabelexercitie**

- Het commando **"Ceremoniepas-mars"** wordt **vóór** de beginstreep gegeven.
- Het commando **"Hoofd naar rechts (links) - - - rechts (links)" /"hoofd - - - rechts (links)"** wordt op een zodanig moment gegeven, dat het voorste rot van de officieren, **vlak vóór** de beginstreep, het hoofd naar rechts c.q. links wendt; indien een schutterij geen officieren heeft, geldt het voorste rot van de manschappen.
- Na dit commando brengt hij de groet met de sabel conform de Belgische exercitie.
- Na het uitvoeringsbevel (op de rechtervoet) wordt gelijktijdig met het neerzetten van de linkervoet de eerste beweging en met het neerzetten van de rechtervoet de tweede beweging met de sabel uitgevoerd.
- **Vlak ná** de eindstreep van het defilé, wordt gelijktijdig door de commandant met het neerzetten van de linkervoet de derde beweging, en met het neerzetten van de rechtervoet de vierde beweging met de sabel uitgevoerd.
- Pas daarna kan hij weer commando's geven.
- Het commando **"Hoofd - - - fiks"** ***/"hoofd - - - front"*** wordt op een zodanig moment gegeven dat het achterste rot, **vlak ná** de eindstreep, het hoofd in front brengt.
- Hierna volgt het commando **"Gewone pas - mars".**
- Zowel een commandant van een gewapende als een ongewapende schutterij, marcheert tijdens de mars met getrokken sabel en brengt de sabelgroet.

5. **Algemene houding en indruk**

- De commandant dient overwicht en gezag uit te stralen.
- Hij dient een correcte uitvoering van de exercitie te laten zien.

©2026 OLS Normencommissie

1.06 Beste vaandeldrager

Toelichting

- De beoordeling vindt plaats bij het defilé.
- Bij de beoordeling weegt de uitvoering van het exercitiereglement of van technische punten die in de normen genoemd worden, het zwaarst.
- Vaandel en uniform van de vaandeldrager zijn bijzaak en mogen niet in de beoordeling worden meegenomen.
- Alleen de vaandeldrager die het verenigingsvaandel draagt, brengt het eerbewijs aan de autoriteiten en komt voor beoordeling in aanmerking.
- Voor schutterijen die een drapeau (i.p.v. een verenigingsvaandel) voeren, geldt hetzelfde als voor een verenigingsvaandel.
- Alle andere vlaggen die worden meegevoerd (met uitzondering van vendels) blijven rechtstandig, zulks overeenkomstig het bepaalde in *1.02 Mooiste geheel.*

Beoordelingspunten

1. **Begin en einde defilé**

- De vaandeldrager begint op eigen initiatief **vlak vóór** de beginstreep met het neigen van het vaandel.
- Hij eindigt met het neigen van het vaandel op eigen initiatief **vlak ná** de eindstreep.

2. **Ceremoniepas**

- De vaandeldrager maakt geen ceremoniepas.

3. **Houding**

- Moet correct en ongedwongen zijn, niet overdreven achteroverhellen om het vaandel in evenwicht te houden.
- De voet van de stok rust in de houder (schoen) van de draagband.
- De riem over de linkerschouder en de houder (schoen) op de rechterheup.
- De stok wordt verticaal gedragen met de RECHTERHAND, ter hoogte van de kin.
- De groet met het verenigingsvaandel wordt gebracht, door het naar voren strekken van de rechterarm.

4. **Stand vaandel, standaard of drapeau**

- De vaandelstok blijft in de schoen en rust tegen de rechterheup.
- De vaandeldrager omvat met de rechterhand de vaandelstok, ter hoogte van de kin, met de handrug naar voren gekeerd, met de duim om de vaandelstok omvattend (duim niet langs de vaandelstok).
- De elleboog onder een hoek van 45 graden, naar de grond gericht, waarbij de vaandelstok in nagenoeg loodrechte stand wordt gehouden.
- De bovenarm is vrij van het lichaam.
- **Vlak vóór** de beginstreep van het defilé, de rechterarm strekken en het vaandel neigen als eerbewijs aan de autoriteiten.
- Op het einde van het defilé wordt op eigen initiatief, **vlak ná** de eindstreep, de rechterarm en het vaandel teruggebracht in de draaghouding zoals tijdens de mars.
- De linkerarm is gestrekt tijdens het hele defilé, met gebalde vuist en de duim naar voren.
- Wordt door omstandigheden het vaandel door een officier gedragen, dan wordt de schede van de officierssabel met de linkerhand vastgehouden, zodanig dat deze enigszins naar voren is gericht tijdens de mars.

5. **Algemene houding en indruk**

- De vaandeldrager dient een correcte uitvoering van de exercitie te laten zien.

1.07 Beste bordjesdrager

Toelichting

- De bordjesdrager wordt alleen beoordeeld wanneer een uniform wordt gedragen van de schutterij waarvan hij deel uitmaakt.
- Wordt hieraan niet voldaan, dan volgt geen beoordeling, op de beoordelingslijst wordt dan vermeld **geen uniform**.
- De beoordeling vindt plaats tijdens het defilé.
- Het verenigingsbordje wordt door één of twee personen gedragen.

Beoordelingspunten

1. **Uniformering**

- Dient een uniform te dragen van de schutterij waartoe hij behoort.
- Schoenen gedragen zoals de schutterij (kleur).

2. **Houding**

- Op natuurlijke wijze in de pas blijven.
- **Paradepas** tijdens het defilé is **niet** toegestaan.
- Vertedering mag geen extra punten opleveren.

3. **Uitvoering naambordje, wijze van dragen**

- Vorm en kleur en passend bij de schutterij.
- Het optochtnummer dient duidelijk leesbaar aanwezig te zijn.
- De wijze van dragen van het bordje moet waardig en natuurlijk zijn.

4. **Algemene houding en indruk**

©2026 OLS Normencommissie

1.08 Beste standaardruiter

Toelichting

- De beoordeling vindt plaats tijdens het defilé.
- Paardenuitwerpselen moeten **onmiddellijk** door de betreffende schutterij te worden verwijderd.
- Wordt hieraan niet voldaan, dan wordt de vereniging uitgesloten van alle beoordelingen tijdens de optocht.

Beoordelingspunten

1. **Uniformering**

- Uniformering ruiter overeenkomstig schutterij waartoe hij behoort en keurig verzorgd.
- Indien een rijbroek gedragen wordt, rijbroek in de kleur van de pantalon van het uniform, overeenkomstig met de schutterij.
- Paard geroskamd en keurig verzorgd, tuigage compleet en goed gepoetst.
- Geen reclame toegestaan.

2. **Uitvoering standaard**

- Goed verzorgd en waar nodig gepoetst.

3. **Houding standaard**

- Met de rechterhand in loodrechte stand vasthouden.

4. **Beheersing paard**

- Gehoorzamen van het paard aan de ruiter in het algemeen.

5. **Defilé**

- Zigzagsgewijs rijden tijdens het defilé.

6. **Algemene houding en indruk**

©2026 OLS Normencommissie

1.09 Vendelen in de optocht

Toelichting

- Vendeliers die vendelen tijdens de optocht lopen áchter de bordjesdrager en vóór de tambour-maître.
- Niet-vendelende vendeliers marcheren achter de manschappen, naast elkaar in het rot.
- Ze voeren de ceremoniepas uit op de wijze zoals die door de schutterij wordt uitgevoerd; zij maken hierbij ook op het commando **"Hoofd naar rechts (links) - - - rechts (links)"/"hoofd - - - rechts (links)"** de beweging hoofd-rechts (links).
- Vendeliers houden een onderlinge afstand van tussen de 3 en 3,5 meter.
- Vendelen tijdens de optocht is alléén verplicht tijdens het defilé en is voor de rest van de optochtroute ter invulling en inschatting van de vendelgroep zelf.
- Het vendelen dient alleen uitgevoerd te worden wanneer dat veilig – met voldoende ruimte – kan. Dat wil zeggen: op gepaste afstand van publiek en eventuele obstakels op of naast de optochtroute.
- Uitgangspunt voor vendelen tijdens de optocht is dat sprake is van een vendelgroep (2 of meer personen).
- Indien een schutterij deelneemt aan de optocht met één vendelier, dan wordt deze individuele vendelier beoordeeld als groep. Er worden dan echter 0 punten toegekend voor het beoordelingscriterium 'Groepsverband/gelijkheid'.
- De beoordelingscriteria 'stand', 'systematiek' en 'moeilijkheidsgraad' zijn niet van toepassing tijdens de optocht.

Boordelingspunten

1. **Reinheid**
2. **Ritme**
3. **Groepsverband / gelijkheid**
4. **Onderlinge afstand en gerichtheid**
5. **Algemene houding en indruk**

©2026 OLS Normencommissie

1.10 Majorettepelotons tijdens het defilé

Toelichting

- Een vereiste is dat alle deelnemende majorettes lid moeten zijn van de deelnemende schutterij, drumfanfare of gilde om in aanmerking te komen voor beoordeling.
- Een majorettepeloton marcheert of danst achter de bordjesdrager. De leeftijd, het niveau en het ledenaantal kunnen wisselend zijn.
- De kleding kan afgestemd zijn met het korps, maar kan ook afwijken. Belangrijk is dat de kleuren op elkaar afgestemd zijn en dat het gehele korps één mooi geheel is.
- Tijdens de optocht vrolijken ze met parades het straatbeeld op. Dit kan, in voorwaartse richting, marcherend of dansend zijn, gecombineerd met baton- of attribuuttechnieken. Een draai of achterwaarts marcheren is toegestaan, zolang ze maar voorwaarts bewegen. Als de optocht door omstandigheden stilstaat, dan zijn ze vrij om een andere invulling te geven om het publiek te vermaken.
- De formaties mogen afwijken van het korps, bijv. in een V-vorm of één of twee rijen.
- De formatie-keuze is vrij, maar mag niet breder zijn dan de formatie van de schutterij zelf.
- Majorettes hebben meestal een baton die ze daedstick (passief) houden of waar ze twirltechnieken mee uitvoeren. Ze zijn hierbij vrij in hun keuzes.
- Omschrijving batons en attributen, zie 2.06 Batons.
- Houd bij het beoordelen rekening met de leeftijdsverschillen. Een kind van vijf, presteert niet hetzelfde als een 12-jarige.

Beoordelingspunten

1. **Afstanden**

- Als een majorettepeloton voor het korps in rotten en gelederen (rijen) marcheert, geldt voor hen dezelfde beoordeling als voor het korps, en dienen de rotten en de gelederen gericht te zijn.
- De onderlinge afstanden gelden voor alle formaties, evenals het richten van bijvoorbeeld een V-formatie.

2. **Tijdens het defilé**

- Ieder peloton mag zelf invulling geven aan de gekozen houding met baton (zie onderstaand basisregels), pompons of ander attribuut tijdens het defilé.
- Voor een vrije keuze met baton gelden basisregels:
  - Vingers aaneengesloten of volle greep.
  - Armen gestrekt
  - Hoeken van 90° (bijvoorbeeld bij een saluut, als de majorettes de baton met de rechterhand tegen het schouderblad aan hebben, dan moet de elleboog in een hoek van 90° zijn).
  - Baton recht en stil (geen routine toegestaan => betekent niet draaien met de batons of een show geven tijdens defilé. Hier moet een saluut worden gegeven).
- Bij andere attributen is de technische synchronisatie (gelijkheid) van belang (geen routine toegestaan).
- Kiest men voor een batonsaluut, dan dient deze correct uitgevoerd te worden, zie 2.06 Batons.
- Het commando: “hoofd = rechts (links)” wordt gegeven door de commandant van de schutterij, de tambour-maître of miss-majorette, zoals in de reglementen omschreven (afhankelijk van de samenstelling van de eenheid). De miss-majorette mag dit ook doen met een fluitsignaal.
- De miss-majorette voert minimaal een hoofdhouding uit naar rechts of links als eerbewijs. Beginnend vlak voor de beginstreep en eindigt vlak na de eindstreep, zie 2.06 Batons voor de technische correcte uitvoering van het batonsaluut.

- Voor het peloton zijn er twee opties:
  - Het gehele peloton houdt het gezicht recht vooruit.
  - Het peloton draait het hoofd in de richting van de defilé-genodigden (rechts of links). Het commando of het fluitsignaal op de linkervoet en op de volgende linkervoet het hoofd naar rechts/links draaien. Bij uitvoering door het hele peloton in blokformatie bepaalt de rechter- of inkervleugelpersoon de richting; zij maken zelf geen wending met het hoofd.
- Het hoofd en de schouders algemeen:
  - Allebei de schouders zijn hierbij naar voren gericht.
  - Kin evenwijdig met de vloer.
  - Oogcontact* maken met de personen die men tijdens het defilé passeert (*is eerbetoon).
- De positie/stand vrije arm, moet technisch synchroon uitgevoerd worden.
  De mogelijkheden hierbij zijn:
  - In de zij op de heup.
  - Vingers moeten hierbij aaneengesloten naar beneden wijzen.
  - Rug hand achter op de onderrug.
  - Zijkant gestrekt uit: is toegestaan op een eigen gekozen hoogte (horizontaal, 45°, etc.).

3. <u>Algemene houding en indruk</u>

- Duidelijk oogcontact, gezichts- en lichaamsexpressie.
- Uiterlijke verzorging van lichaam o.a. make-up, haardracht, tenue, sokken en/of panty's en schoeisel.
- Uitstraling:
  - Geesdrift.
  - Enthousiasme.
  - Concentratie.
  - Sportieve instelling.
  - Betrokkenheid.
  - En een 'charmante' discipline

©2026 OLS Normencommissie

2.0 Bijlagen

2.01 Draaghouding sabel

Draaghouding sabel (Volgens **Belgische exercitie drill G157, 1988**)

Draaghouding opgestoken sabel (sabel in schede)

Op de plaats en in de houding (stilstaand)

- De houding is zoals voorgeschreven voor ongewapenden, met dien verstande, dat de linkerhand de greep omvat, de schede is schuin naar achter gericht.
- De hielen zijn bij elkaar geplaatst, de voeten vormen een hoek van 60 graden.

In/tijdens de mars

- De rechterarm wordt naar voor en achter tot op heuphoogte gezwaaid, de vuisten blijven gesloten de duimen naar boven en naar voor gericht.
- Met de linkerhand wordt de greep van de sabel vastgehouden, de schede is schuin naar achter gericht.

Draaghouding met getrokken sabel

Op de plaats in de houding (stilstaand)
Co:"Afdeling = geeft = acht"

- De uitgangshouding is de rusthouding.
- Deze houding is zoals voorgeschreven voor ongewapenden met inachtneming van het volgende:
- De sabel is schuin voor het lichaam.
- De kling schuin rechts naar boven en met de rug rustend in de buiging van de rechterarm.
- Het gevest bevindt zich midden voor het lichaam, de greep tussen de duim en rechterwijsvinger van de rechterhand geklemd.
- De wijsvinger aan de naar voren gekeerde zijde en de duim aan de naar achteren gekeerde zijde van de greep; de middelvinger is licht gebogen en bevindt zich rechts tegen de greep, de overige vingers zijn aangesloten en rusten in de linkerhand.
- Beide armen zijn ongedwongen voor en tegen het lichaam gestrekt. Zo nodig mag de linkerhand de rechterhand tijdelijk loslaten.
- Op het eerste verwittigingsbevel wordt de houding **"Rust ter….plaats"/ "Op de plaats = rust"** aangenomen.
- Het linkerbeen staat ± 20 cm voor het rechterbeen met dien verstande dat de armen zoveel mogelijk worden gestrekt overigens blijven de sabel en de armen zoals hierboven omschreven.
- Op het tweede verwittigingsbevel **"Ter plaats - - - rust"/*"rust"*** is de houding de twee benen op 30 cm naast elkaar.
- Op het uitvoeringsbevel **"Geeft - - - acht"** worden beide armen langs het lichaam gestrekt zoals voorgeschreven voor ongewapenden, met dien verstande dat:
  - De linkerhand de schede omvat, de vingers aan de achterzijde, zodanig dat de schede rechtstandig blijft.
  - De rechterhand de greep blijft omvatten zoals hierboven omschreven en de kling rechtstandig met het plat tegen de rechterbovenarm komt te rusten, het scherp naar voren.

Co:"Geeft - - - acht"

- De beide armen gestrekt langs het lichaam.
- De linkerhand omvat de schede in ondergreep en is rechtstandig langs het linkerbeen.
- De rechterhand omvat de greep, de rechterarm zo recht mogelijk en de kling rechtstandig en met het plat tegen de rechterbovenarm met het scherp naar voren.

©2026 OLS Normencommissie

Co: "Rust ter - - - plaats" / "Op de plaats = rust"

- De uitgangshouding is de houding met de getrokken sabel.
- De uitvoering is zoals voorgeschreven voor ongewapenden, met dien verstande dat de beide armen vóór en tegen het lichaam worden gebracht en de houding ***"Rust ter - - - plaats"*** **/ "op de plaats = rust"**, met de getrokken sabel, wordt aangenomen.

Co:"Rust"

- De uitgangshouding is de houding **"Ter plaats - - - rust"/"rust".**
- Op dit commando wordt de rusthouding met de getrokken sabel aangenomen.

In/tijden de mars

- De sabel wordt gedragen zoals voorgeschreven voor de stilstaande houding met getrokken sabel.
- De rechterarm wordt op de voorgeschreven wijze bewogen, de kling van de sabel blijft tegen de rechterbovenarm.
- De schede wordt met de linkerhand in ondergreep vastgehouden, zodanig dat hij enigszins naar voren is gericht.

2.02 Het groeten met de sabel

In/tijdens de mars (Defilé)

- De uitgangshouding is de houding met getrokken sabel.
- Gelijktijdig met het neerzetten van de linkervoet de eerste beweging en met het neerzetten van de rechtervoet de tweede beweging met de sabel uitgevoerd.

***1e* beweging**

- Bij het bevel **"Hoofd naar rechts (links) - - - rechts (links)"/"hoofd - - - rechts (links)"**
- Op de **linkervoet** wordt de greep met de volle rechterhand omvat; tegelijkertijd wordt het wapen, met het scherp naar links, rechtstandig voor het rechteroog gebracht.
- De rechterhand is ter hoogte van de kin, de rechterduim rust op de rechterwijsvinger, de rechterarm is tegen het lichaam.

***2e* beweging**

- **Op de rechtervoet wordt** de rechterarm met een krachtige beweging gestrekt omlaag langs de rechterzijde van het lichaam gebracht.
- De kling van de sabel, het scherp naar links, is omlaag en enigszins naar voren gericht; **hiertoe is de hand in het polsgewricht lichtelijk omhoog gebracht.**
- De punt van de sabel dient vrij van de grond te blijven.
- Het gevest bevindt zich tegen het midden van het been.

***3e* beweging**

- Bij het bevel **"Hoofd - - - "hoofd - - - front"** (wordt gegeven op het ogenblik dat de rechtervoet de grond raakt)
- Op de **linkervoet** wordt door het buigen van de rechterarm in de elleboog de sabel weer teruggebracht in de houding als beschreven bij de eerste beweging.

***4e* beweging**

- Met het neerzetten van de **rechtervoet** wordt de rechterarm langs en tegen het lichaam gestrekt; tegelijkertijd wordt de sabel achterover gekanteld, zodat de kling tegen de rechterbovenarm komt.
- Hierna wordt houding met getrokken sabel aangenomen.

©2026 OLS Normencommissie

2.03 Maken van een ronde bocht

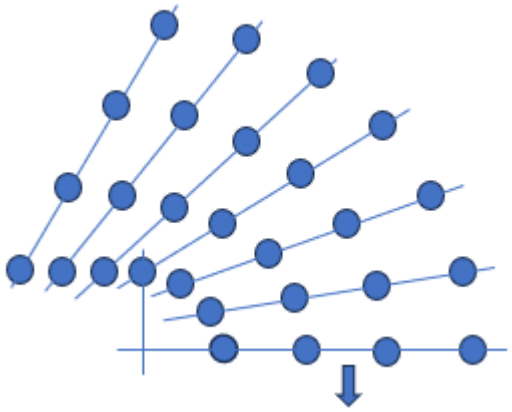

Ronde bocht

Tijdens de ronde bocht dient de tambour-maitre (hierna: TM) (een deel van) de kwartcirkel te volgen die ook door het midden van het eerste rot van het korps achter hem/haar wordt gemaakt. Bij het naderen van de bocht strekt de TM de arm met de stok zijdelings in de nieuwe richting uit als waarschuwingscommando. Vier passen nadat de TM de bocht heeft ingezet geeft hij met de stok het vooraf afgesproken teken als uitvoeringscommando voor het eerste rot om de bocht in te zetten

Veranderen van richting door de schutterij
Voor het maken van een bocht (het op natuurlijke wijze volgen van de loop van een straat) behoeft geen daartoe geëigende commando worden gegeven.

Het (de) manschap(pen) voer(t)en aan het hoofd van de colonne met „verkorte passen" de opgedragen verandering van richting uit en marcheert daarna door in de oorspronkelijke pas (lengte).

De overige manschappen voeren de verandering van richting uit zodra zij op het punt van richtingverandering zijn aangekomen.

Indien op meerdere gelederen is aangetreden wordt deze verrichting op dezelfde wijze uitgevoerd, met dien verstande, dat:

- De buitenste manschappen de voorgeschreven paslengte en afstanden behouden;
- De overige manschappen van de opvolgende rotten, naar het draaipunt toe, de paslengte geleidelijk enigszins verkorten;
- De binnenste manschappen van de opvolgende rotten, de richtingverandering met „verkorte passen" uitvoeren;
- De zijwaartse richting van de opvolgende rotten, tijdens de richtingverandering, op de militair van het buitenste gelid is;
- De overige manschappen van de opvolgende rotten de richtingverandering uitvoeren, op dezelfde plaats als het eerste rot;
- Alle manschappen de armen blijven doorzwaaien, in relatie tot de (naar het draaipunt toe geleidelijk) verkorte paslengte.

©2026 OLS Normencommissie

2.04 Indeling volgens exercitie reglement

Gericht en verband naar rechts, defilé rechts.
Gericht en verband naar links, defilé links.

Voorbeeld voor kleine groepen.
Sappeur(s), bieleman(nen),marketentster(s), soetelaarster(s), muziekkorpsen (tamboers en blazers **mogen** een aparte groep vormen), hofdame(s), officier(en) en manschappen achter de officieren.

Op 3 gelederen:

A9. 1 manschap/persoon, aan defilé kant.
A10. 2 manschappen/personen, in linker en rechter gelid.
A11. 4 manschappen/personen, 1ste rot vol, 2de rot aan defilé kant.
A12. 5 manschappen/personen, 1ste rot vol, 2de rot linker en rechter gelid.
A13. 7 manschappen/personen, 1ste en 2de rot vol, 3de rot aan defilé kant.
A13. 7 manschappen/personen, 1ste rot vol en 2de rot aan defilé kant, 3de vol.
A14. 8 manschappen/personen, rond om gesloten, midden een open plaats.

©2026 OLS Normencommissie

2.05 Schema evenwichtige samenstelling

Mooiste geheel

Schema evenwichtige samenstelling

Marcheren op 3 gelederen

Aantal manschappen	Aantal offcieren	Aantal marktentsters/ soetelaarsters	Aantal muziekkorps
15 - 12	09 - 06	06 - 05	15 - 12
11 - 09	06 - 03	04 - 03	11 -09
08 - 05	03 - 02	03 - 01	08 - 05
< 06	03 - 01	02 - 01	< 06

Dit schema is een **leidraad** om een evenwichtige samenstelling van de bezetting van deze onderdelen.

De verhoudingen, in iedere regel, lopen af als de manschappen minder wordt.

©2026 OLS Normencommissie

2.06 Batons, overige attributen en correcte uitvoering batonsaluut

De meest voorkomende soorten batons zijn:

- Standaard batons.
- Gekleurde batons.
- Lichtbatons.
- Vuurbatons.
- Vlagbatons
- Hoepelbatons.

Omschrijving baton (zie foto, fotoboek)

Een standaard baton bestaat uit drie delen:

1. Ball (grote dop).
2. Tip (kleine dop).
3. Shaft (middengedeelte).

Op de meeste batons zitten op twee derde van elke kant inkepingen, dat zijn de nippels.

De meest voorkomende attributen zijn:

- Pompons.
- Vlaggen (klein formaat).
- Kleine tambour-maître stokken.
- Sjaals die ze aan hun baton bevestigen.
- Men is niet verplicht om allen hetzelfde attribuut te gebruiken.

Technische correcte uitvoering van het batonsaluut

- Baton in rechterhand op 1/3 vasthouden (bij eventuele nippels), rug van rechterhand naar linkerschouder.
- Tijdens saluut is de ball van de baton boven, de shaft is hierbij verticaal.
- Het saluut en ‘hoofd rechts/links’ worden ingezet vlak voor de beginstreep van het defilé, en in stand gehouden tot vlak na de eindstreep.

©2026 OLS Normencommissie